

Glargårde.

Dansk glasfremstilling i renæssancen
af Jens N. Nielsen
Nordjyllands Historiske Museum

Det er næsten 50 år siden, det sidste store værk om dansk renæssanceglas udkom, og siden da har udgravninger, analyser og undersøgelser kastet nyt lys over dansk glasproduktion, og det er disse epokegørende resultater, der nu er samlet i en ny bog. Dermed fremstår Danmarks ældste renæssance-glashytte, Glargårde, nu også som den bedst dokumenterede, og vi ved blandt andet nu, at glasmesteren her beherskede teknikker, som man ikke tidligere havde fantasi til at forestille sig var kendt på dansk grund.

Forfatter til bogen er nu pensioneret museumsinspektør Jens N. Nielsen, der har forsket i renæssancens glasfremstilling i en lang årrække. Manuskriptet er blevet fagfællebedømt, og der er ingen tvivl om, at det i lang tid fremover vil stå som et hovedværk inden for forskningen af den ældste danske glasmagerkunst.

Baggrund

I 1964 foretog museumsdirektør Peter Riismøller, Aalborg Historiske Museum, flere rekognosceringer af renæssancens glashytter i Jylland. Glashytter er værksteder – anlæg med flere ovne - til glasproduktion.

Riismøller mente, at der i området ved to af disse glashytter, Glargårde og det nærtliggende Tinsholt i Visborg sogn, var spor af flere glashytter, som skulle være opstået ved, at når én glashytte brændte ned, byggede man en ny. Den nye blev af hensyn til brændselsforsyningen anlagt så tæt på skov som muligt, hvilket også betød, at glashytterne gennem tiden flyttede rundt, alt efter hvor skoven var mindst forhugget.

I begyndelsen af 1990'erne havde amatørarkæologer opsamlet store mængder glas m.v. ved Glargårde, så en systematisk undersøgelse blev indledt her i 1995.

Udgravningen, som blev fortaget af arkæologer fra Aalborg Historiske Museum under ledelse af Jens E. Nielsen, havde bl.a. til formål at be- eller afkræfte Riismøllers teori. Da det viste sig, at en formodet glasovn faktisk var glasmagerens bolig, og at der i kælderen fandtes både rester fra glasproduktion og en lang række andre effekter, gav undersøgelserne ikke blot svar på de stillede spørgsmål, men kastede også et rigt kildemateriale vedr. dagliglivet på stedet i 1500-tallet af sig.

De nye epokegørende resultater er hidtil kun formidlet i mindre artikler f.eks. i Skalk samt en udstilling i Nordjyllands Historiske Museums afdeling i Hadsund, men publiceres nu som et væsentligt bidrag til vores viden om den ældste glasproduktion i Danmark.

Det store materiale af bl.a. flere hundrede stykker bemalet rudeglas viser i sig selv, at der er tale om et enestående fund. Det er også tydeligt, at fundet på en række områder har meget tætte forbindelser til andre jyske glashytter og ikke mindst glashytter på det europæiske kontinent.

Formålet med bogprojektet har således både været at kunne præsentere en revision af Riismøllers resultater fra 1964, og at belyse alle væsentlige led i arbejdsgangen i glashytten, hvilket vil give en bedre forståelse af andre danske glashytter samt relatere disse til glashytter på det europæiske kontinent.

Materialet er derfor sammenlignet med fund fra tidligere undersøgelser. I den komparative analyse inddrages de danske arkæologiske undersøgelser, såvel som relevant materiale fra udlandet. Forfatteren har i dette øjemed foretaget en del studierejser til primært Tyskland og Tjekkiet. Den viden, der er tilvejebragt gennem udgravninger, suppleres af de skriftlige kilder. Endelig er der foretaget en lang række naturvidenskabelige analyser af glasset, der bl.a. giver information om fremstillingsteknikker, relationer mellem forskellige danske glashytter samt indflydelse fra udenlandske glasmagere.

Undersøgelserne er således årsag til, at vi i dag ved, at glasovnenes indretning og antal var noget anderledes end man forestillede sig i 1970, da det sidste store værk om dansk renæssanceglas udkom. Vi ved også, at glasmesteren i Glargårde beherskede teknikker, som man ikke tidligere havde fantasi til at forestille sig var kendt på dansk grund. Også glasmesterens sociale position er vi blevet langt klogere på efter fundet af hans bolig og rester af indbo, der tydeligt beviser hans forbindelser sydpå.

At Glargårde nu er den bedst dokumenterede renæssance-glashytte i Danmark bliver ikke mindre interessant af, at den også var den ældste. Forfatteren gør sig derfor også nogle overvejelser over, hvorfor det lige blev ved Visborg den første danske glasfremstilling fandt sted, og hvilke relationer Enevold Seefeldt til Visborggård var i besiddelse af, og som kan have haft betydning for hans initiativ.

Bogen kan købes i museumsbutikkerne på Hadsund Egnssamling og på Aalborg Historiske Museum.